

Keuzevrijheid maakt leerlingen meer betrokken

Interview
Carolus Borromeus College

Tekst
Pieter Verbeek

Hoe krijg je havo-leerlingen meer betrokken bij het onderwijs? Door ze zelf meer regie te geven. Dat is het idee achter de zelfontworpen aanpak 'leren op de havo', waarmee LinQ-label school het Carolus Borromeus in Helmond nu al een tijdje werkt.

Het Carolus Borromeus kreeg als tweede school in Nederland het LinQ certificaat, vertelt Noordermeer, docente Frans en coördinator versterkt talenonderwijs. Samen met initiatiefneemster Natasja van de Wijer, docente geschiedenis, heeft ze de aanpak 'leren op de havo' de afgelopen jaren op de Helmondse school vormgegeven.

Wat houdt 'leren op de havo' precies in?
Noordermeer: "De leerlingen krijgen de mogelijkheid om zelf opdrachten, instructie- en toetsmomenten te bepalen. Elke periode zijn er twee toetsmomenten. Ben je goed in een vak, doe je de toets eerder en heb je meer tijd voor je andere vakken. Heb je meer tijd nodig? Dan kies je voor extra uitleg en het tweede toetsmoment. De leerlingen hadden aanvankelijk moeite met deze vrijheid, maar je merkt dat ze inmiddels zelfstandiger zijn geworden en bewust kiezen."

Van de Wijer vult aan: "Het allerbelangrijkste van dit concept is dat we als docententeam samen nadenken over hoe we onderwijs vormgeven voor de havo-leerling. Dat vind ik de kern, de basis, van 'leren op de havo'. We zijn met twaalf docenten begonnen met de aanpak. Hoe kun je ervoor zorgen dat de kinderen in de bovenbouw actiever worden?"

Wat was precies de aanleiding?

Van de Wijer: "Ik had vijf jaar geleden een moment in mijn les. Ik begon te praten en zag al die kinderen alweer onderuitzakken. Hoe kan ik jullie er nu meer bij betrekken, dacht ik toen. Natuurlijk is niet iedereen zo enthousiast over het vak als ik ben, maar je wilt de leerlingen toch ergens raken, ze motiveren, meer betrokken maken bij wat ze doen. We merkten als we hen een tikje autonomie gaven, of het idee gaven dat de regie bij hen lag, dat hen motiveerde. Als docent probeer je samen dingen uit. Soms gaan er dingen mis, je leert van elkaar, je beurt elkaar soms op."

“
Hoe kan ik jullie er nu meer bij betrekken, dacht ik toen.”

De eerste lichting die met deze aanpak heeft gewerkt heeft net eindexamen gedaan. Wat heeft het opgeleverd?

Van de Wijer: "Het is super moeilijk om dat precies te zeggen. Je zet in op gedrag van leerlingen, dat is bijna niet te meten. We hebben wel verschillende enquêtes uitgezet bij de kinderen. Daar kwam vooral uit dat ze de keuzevrijheid erg waardevol vonden. Je merkte ook dat wanneer een docent die keuzevrijheid niet gaf, ze meteen bij de afdelingsleider aan het bureau stonden. Zelf merk ik dat kinderen creatiever zijn en meer keuzes maken in de bovenbouw. Maar het blijft moeilijk meetbaar."

Hoe heb je de aanpak vormgegeven in de Franse les?

Noordermeer: "Ik ben voorstander van activerende didactiek, dus ik laat leerlingen ervaren wat je kunt doen met het vocabulaire. En dat vonden ze leuk. Je kunt ze wel alleen uit het boek lesgeven, maar dat is oersaai. Een boek is een middel, geen doel op zich. Ik heb in mijn les een menukaart met voorgerecht, hoofdgerecht en dessert. En van elk gerecht moet je iets kiezen. Ze mogen dus zelf bepalen welke ze doen. In de onderbouw werkte ik bij zelfstandig werken met kaarten: een groene, gele en rode kaart. Rood betekende dat je mijn hulp nodig had, groen was dat je het helemaal zelf doet en geel is twijfel maar je probeert het zelf. Bij onvoldoendes mogen leerlingen even geen groene kaart meer op tafel zetten. Dat werkte goed. Met mijn 5 havo klas zat ik dit jaar ver boven het gemiddelde."

Wat betekent deze aanpak voor de docenten?

Noordermeer: "In eerste instantie betekent het wel meer werk. Je hebt natuurlijk twee toetsmomenten, dus je moet ook twee verschillende toetsen opstellen. Je kunt niet twee weken later dezelfde toets laten maken. Dus dat betekent ook meer administratie en organisatietalent.

Er zijn collega's op vastgelopen. Niet iedereen kreeg het voor elkaar dit te organiseren."

Van de Wijer: "Het allerleukste vond ik dat we ideeën met elkaar uitwisselden en uitprobeerden. We hebben natuurlijk een beroep waarbij niemand ziet wat je doet in je klaslokaal. Van oudsher zijn docenten dan ook wat huiverig om te delen met elkaar, bang om beoordeeld te worden. Dankzij deze aanpak gingen de deuren juist meer open, en je leert van elkaar. Als je met docenten praat over onderwijs is iedereen enthousiast. Het is zo leuk om materiaal te maken voor je eigen vak. Daar krijg je heel veel energie van. Het maakt je zelf ook alert als docent. De leerling is er uiteindelijk beter mee af. En daar doe je het voor."

Zou je de aanpak aanraden aan andere scholen?

Van de Wijer: "Ja. De leerlingen hebben straks meer autonomie. Ze weten beter wat ze moeten doen, kennen meer verantwoordelijkheid, hebben beter leren plannen. Een deadline is een deadline. Maar ja, we gaan het nu pas zien. Onze eerste lichting gaat nu naar het hbo."

“
Je kunt ze
wel alleen
uit het boek
lesgeven,
maar dat is
oersaai. Een
boek is een
middel, geen
doel op zich.

